

Gör Det Själv

SVÅRIGHETSGRAD:

Ett ganska lätt projekt i förhållande till den stora förvandlingen. Det krävs ingen större erfarenhet för att klara av arbetet. Men ta god tid på dig.

TIDSÅTGÅNG:

4–6 dagar plus torktid.

PRISBILD:

Totalt cirka 4 000 kr.

Valvet över ingången är en snygg detalj. Det har sågats ut ur 45 mm tjockt konstruktionsvirke.

- Enkel beläggning
- Lätta väggar
- Praktiska blomlådor

Skapa ett enkelt och mysigt rum

Här kan du se hur enkelt ett tråkigt hörn på tomten förvandlas till ett mysigt rum, som dessutom är lättskött.

Det behövs inte så mycket för att förvandla en del av tomten till något helt annat än den var. Här har vi ett något bortglömt och misskött hörn som vi med en förvånansvärt liten insats – både arbetsmässigt och ekonomiskt – förvandlar till ett mysigt rum.

Vi börjar från botten, dvs. med underlaget. I stället för att anlägga en gräsmatta, som hela tiden ska passas när den har tagit sig och blivit tät – eller baxa

med en beläggning av plattor, som måste läggas på ett packat och plant underlag av grus – väljer vi en av de enklaste lösningarna. Vi tippar helt enkelt ut ett par skottkärror med singel. Men först gräver vi bort grästuvorna, krattar plant och lägger en fiberduk.

Blommorna planteras i lådor

När vi har lagt singel krävs det lite grönt och några blommor. Vi snickrar därför

några mycket enkla blomlådor för blommor och kryddväxter. Insidan av lådorna kläs med plastfolie, så att jorden inte sköljs bort med regnvattnet utan i stället kommer växterna till godo.

Därefter hägnar vi in hela rummet med en lätt och luftig spaljé, så att det blir grönt, frodigt och mysigt och så att vi får lust att vara här. Spaljéerna snickras som ramar och i dessa spänns lister fast. Det är lätt men det ser mycket fint och lite dyrt ut.

www

Har du lust att komplettera med en bänk i ditt gröna uterum så finns det åtskilliga beskrivningar av hur en sådan kan snickras. En av dem visar en bänk med höga sidor formade som spaljéer. Beskrivningarna hittar du på vår webbplats: www.gds.se – välkommen!

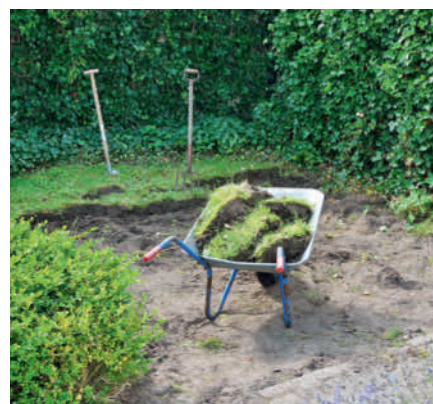
Gräset grävs bort

1 Gräset skärs upp i lagom stora bitar med en spade för att det ska vara lätt att gräva upp tuvorna. Till ett arbete som detta behövs inga maskiner, utan vi låter musklerna göra jobbet.

2 Grästuvorna lyfts lätt bort med en grep. Det räcker att gräva bort tuvorna och lite matjord eftersom vi inte ska lägga beläggning. Ogräset håller vi borta med hjälp av en fiberduk.

3 Gräset körs bort med skottkärra och även om det bara är några kvadratmeter så blir det en hel del jord. Om du inte kan använda gräset bör du ha en släpkärra klar, så att du kan köra jorden till tippen eller en sopstation.

Stolparna reses

När gräset har grävts upp och kärrats bort sätter vi upp stolparna till spaljén. Singel och fiberduk får vänta.

Hålen för stolparna grävs snabbast och enklast med en jordborr (om marken inte är full av stenar). För att de ska stå stadigt sätter vi dem i betong. Först en klump längst ner i hålet och sedan en precis under marknivå. Då sitter de fast även om vi inte stampar jorden hårt.

Vi skyfflar ner lite singel i botten av varje hål, ställer ner stolpen, mer singel eller grus och sedan torrbetong. Därefter fyller vi på jord innan vi avslutar med betong och lite mer jord. Med singel på botten dräneras vatten bort.

1 Stolphålen görs med jordborr och en smal spade. Ett par lister kapas som måttstockar och läggs på marken, så att vi vet var hålen ska placeras. Hålen görs cirka 80 cm djupa.

2 Andra lister får fungera som måttstockar där spaljén ska runt ett hörn. Här är avståndet ungefär hälften så stort som mellan de andra stolparna.
TIPS: Bottenlisterna i spaljéerna kan användas som måttstockar.

3 Stolparna å sticks ner i hålen på en bädd av singel och gjuts fast i två omgångar. Vi använder oss av torrbetong G och håller på en skvätt vatten efteråt. Sedan skyfflar vi ner jord och gjuter igen.

4 Det är viktigt att stolparna står lodrätt. Betongen behöver inte vara flytande. Det är bättre att den är rätt fast för då blir det lättare att justera stolparna. Den härdar efter en vecka av fukt från marken.

5 Jorden stampas runt stolparna när vi har gjutit i två omgångar och lagt på lite jord ovanpå. Det gäller att få stolpen att stå stadigt medan betongen härdar.

Singel läggs på

Singel finns i flera varianter och grovlekar. Här har vi valt rätt grov singel. Det är svårt att sticka ner en spade i singelhögen för att lasta på skottkärran, men det är en fördel när singlet ligger på marken. De kantiga stenarna hakar nästan fast i varandra och bildar en stadig bädd.

Vi upptäcker snabbt att man inte ska sticka ner en spade i singelhögen utan i stället köra in skyffeln underifrån. Då går det lätt att lasta skottkärran.

För att småstenarna inte ska blandas med jord och fungera som en rabatt med ogräs, lägger vi dem på en fiberduk.

1 Fiberduken J läggs ut när marken har krattats någotsånär plan. Duken ska täcka hela området och gärna lite till, så att ogräs inte smyger sig in.

2 Nästa våd rullas ut med en överlappning på cirka 15 cm. För att fiberduken inte ska blåsa iväg eller förskjutas medan vi håller på, så skyfflar vi ut lite singel på den.

Spaljé med bågar och valv

Spaljén sätts ihop av ramar med bågar av böjda lister. Ramarna fästs mellan nergrävda stolpar.

DETTA HAR ANVÄNTS

Till varje ram i spaljén

70 x 70 mm tryckimpregnerade reglar:

- 2 stolpar (A) à 260 cm (till varje följande ram behövs endast en stolpe)

22 x 45 mm hyvlat trä:

- 3 lodräta ramlister (B) à 175 cm
- 2 vågräta ramlister (C) à 94 cm

22 x 95 mm hyvlat trä:

- 1 täckbräda (D), 94 cm

12 x 22 mm lister (kan sågas av 22 x 45 mm lister):

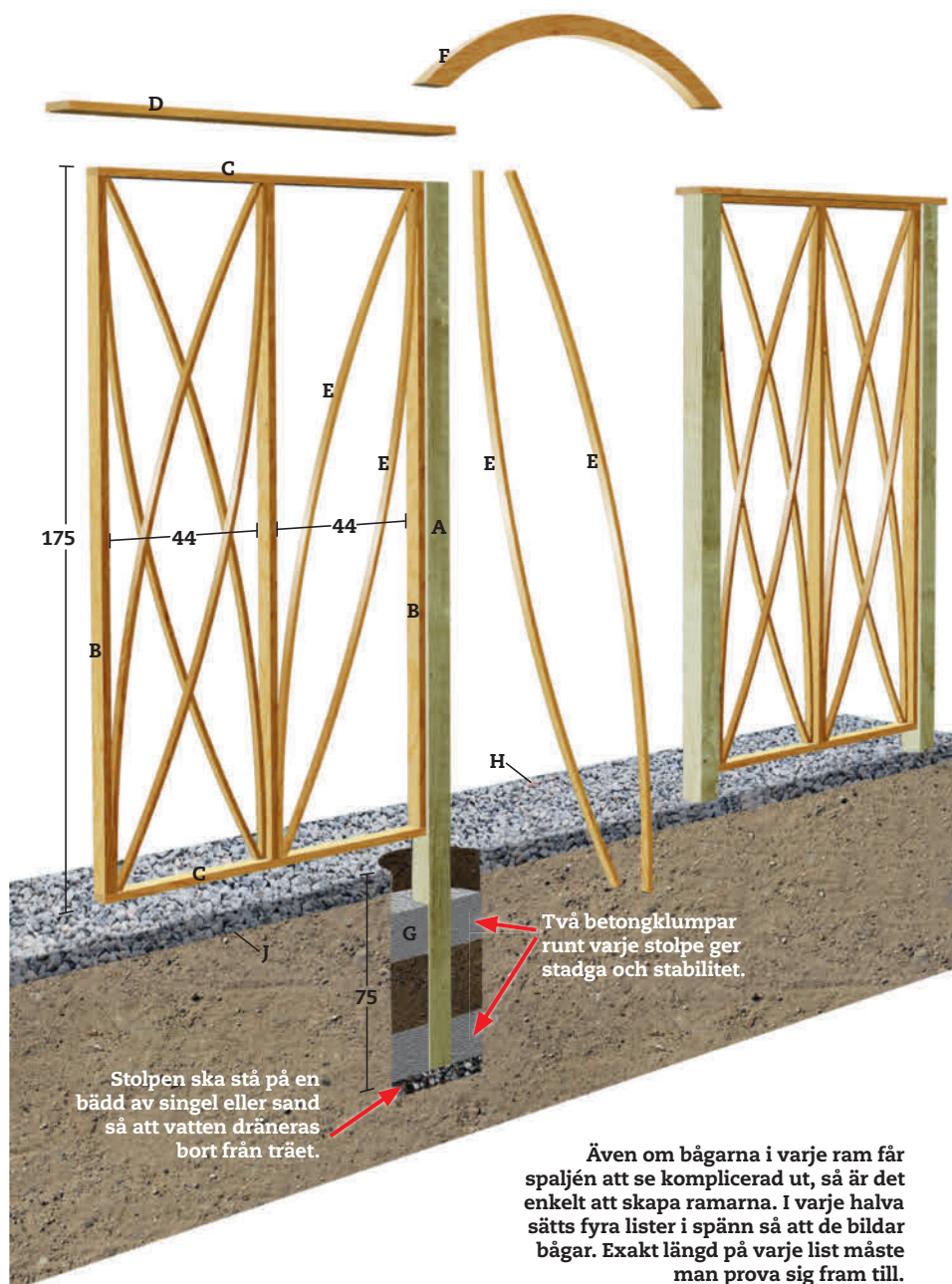
- 8 böjda lister (E) à 177,5 cm

45 x 245 mm K-virke:

- 1 valv (F), 110 cm

Dessutom:

- 1 säck grovbetong (G) • 2 big bag säckar singel (H) • Fiberduk (J) av en kraftig kvalitet • Rostfria skruvar: 4,5 x 50 mm, 5,0 x 60 mm och 5,0 x 100 mm • Galvaniserade dyckertar: 25 x 1,6 mm och 35 x 1,4 mm • Heltäckande utelasyr och träolja

Även om bågar i varje ram får spaljén att se komplicerad ut, så är det enkelt att skapa ramarna. I varje halva sätts fyra lister i spänn så att de bildar bågar. Exakt längd på varje list måste man prova sig fram till.

3 Dags att kärra ut singel. Även om ytan inte är så stor så behövs vi köra många gånger fram och tillbaka.

4 Singeln krattas ut och fördelas i ett jämntjockt skikt. Vi la på drygt 5 cm singel överallt.

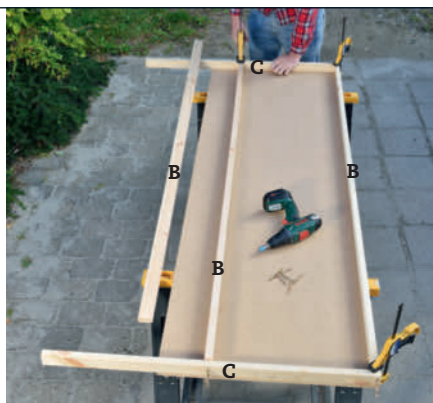
5 Överflödigt fiberduk skärs av med vass hobbykniv när all singel har kärrats ut och fördelats med kratta.

Ramen till spaljén

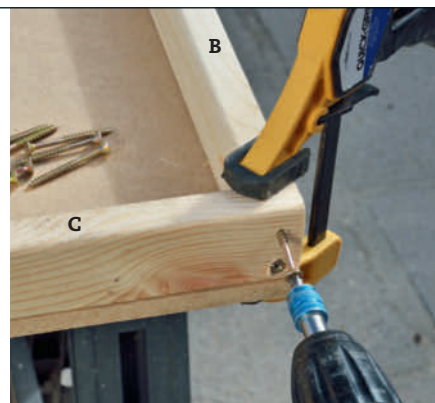
Ramen till varje del skruvas ihop av 22 x 45 mm hyvlade lister. Varje ram består av två fält och i varje fält spänner vi fast fyra lite klenare lister på 12 x 22 mm. Listerna är så långa att de böjs när vi spänner fast dem.

De tunna listerna tillverkar vi av samma trä som används till ramarna, alltså 22 x 45 mm trä. Genom att såga itu dem på längden på bordscirkelsåg får vi tre lister plus en smal som kasseras.

Det går rätt snabbt att sätta fast de långa, tunna listerna i varje fält och resultatet blir en lätt och luftig spaljé som klätterväxterna tycker om.

1 Listerna B och C till ramarna spänns fast på en skiva med vinkelräta hörn. Då får vi full koll på dem medan de skruvas ihop.

2 Ramarna skruvas ihop. Vi drar i två 4,5 x 50 mm skruvar genom de vågräta listerna C och in i de lodräta listerna B. Listerna ligger stilla för vi har spänt fast dem på byggskivan med tvingar.

3 De tunna listerna E pressas på plats i ramen medan denna ligger fastspänd med tvingar på skivan. Det krävs ett par försök för att få listerna att sitta snyggt och för att räkna ut hur långa de ska vara.

4 Vi fäster de tunna listerna E symmetriskt för att trycket från dem på ramen ska bli lika stort.

5 Listerna fästs på varandra med 25 x 1,6 mm dyckertar. Det är klokt att förborra för att det tunna träet inte ska spricka varken nu eller senare.

VERKTYG

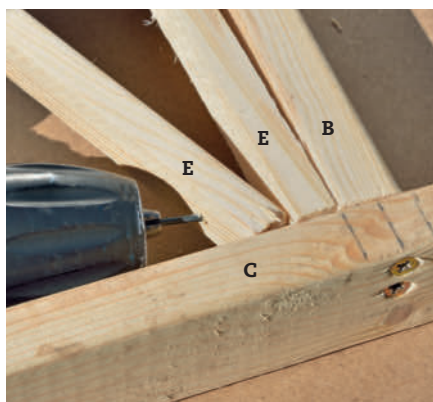

Snabbtvingarna är guld värda när det är dags att spika fast listerna och när ramen skruvas ihop. När alla delar är fixerade går det snabbt att fästa dem. Snabbtvingen spänns lätt med endast en hand.

MATERIAL

Skydda ditt trä så håller det längre. Det är klokt att stryka allt trä med träolja (grundolja) och sedan en eller två gånger med heltäckande utelasyr (eller färg). Väljer du halvtäckande lasyr måste du måla om oftare.

6 Vi förborrar också där de tunna listerna E fästs på ramarna med dyckertar. Det är lite trångt för bormaskinen, men det är viktigt att förborra med 1 mm borr.

7 De tunna listerna E spikas fast på ramarna med 35 x 1,4 mm dyckertar. Det är inte mycket plats för hammaren så den sista biten slås de i med spikdrivare.
TIPS: För att få listerna att sitta rätt spänns de fast med tvingar medan vi spikar.

Spaljén reses

1 Spaljéramen med sina böjda lister fästs mellan stolparna med tre 5 x 60 mm skruvar på varje sida. Även nu förborrar vi (med 4 mm borrar). Vi spänner först fast ramarna med tvingar så att de sitter lagom högt över marken.

2 När ena sidan har skruvats fast fortsätter vi med den andra. På så sätt kan vi justera ramarna lite så att ovensidan sitter vågrätt.

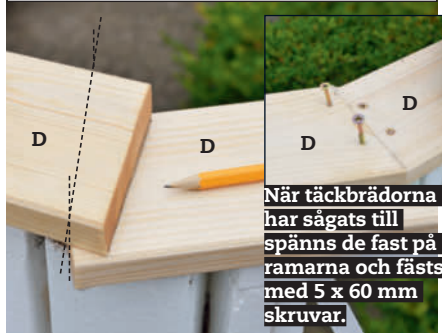

3 Stolparna kapas i nivå med ovensidan på ramarna i spaljén när alla ramarna har skruvats fast. Vi överför höjden från den ena stolpen till den andra så att alla ramar hamnar på samma nivå.

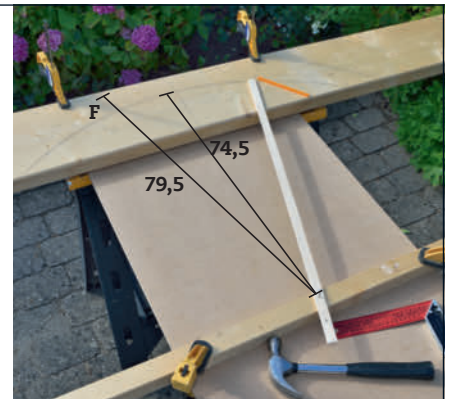
När de färdiga spaljéramarna sätts mellan stolparna är det som att resa väggar runt uterummet.

Valv och täckbräda

När täckbrädorna har sågats till spänns de fast på ramarna och fästs med 5 x 60 mm skruvar.

1 Nu ska arbetet med ramarna avslutas med en täckbräda. Eftersom vår spaljé går runt ett hörn fogar vi samman brädorna på gering. Vi lägger dem på varandra och markerar var vi ska såga.

2 Valvet F ovanför ingången ritas på en bit 45 x 245 mm konstruktionsträ (eller annat trä). Vi använder en list som passare och ritar en bit av en cirkel med en radie på 74,5 cm och sedan ytterligare en med en radie på 79,5 cm.

3 Valvet F sågas ut med sticksåg. Därefter slipas träet tills sidorna känns släta och fina och kanterna har rundats av. Då fäster färgen bättre. Slipningen går snabbt om man har en maskin till hjälp.

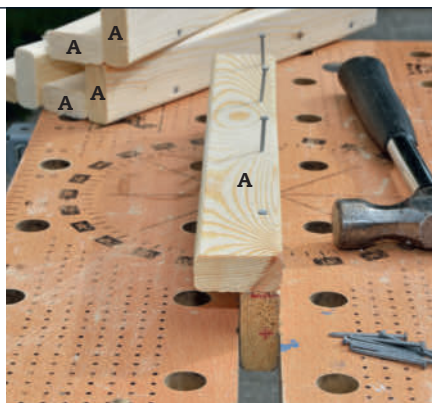
4 Valvet skruvas fast ovanpå de två stolparna med två 5 x 100 mm skruvar. Vi har redan grundat och målat spaljén en gång och nu ska valvet och täckbrädorna grundas en gång med träolja och målas två gånger med utelasyr.

Blomlådorna

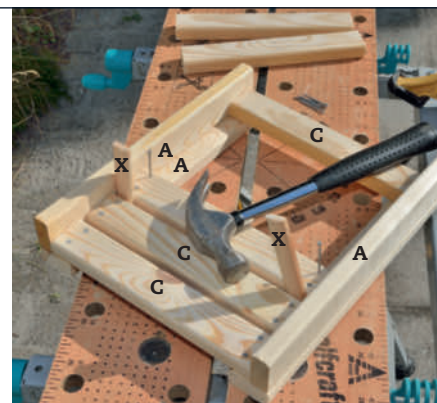
Vi gör två olika blomlådor, men de har exakt samma grundkonstruktion och tillverkas på samma sätt. Det innebär att den höga lådan lätt kan tillverkas när den låga väl har snickrats.

Vi spikar ihop våra blomlådor och det går rasande snabbt när man använder spikpistol. Även små maskiner kan hantera 55 mm dyckertar. Men det går förstås lika bra att använda hammare eller rent av att skruva ihop delarna. I så fall räcker det med 40 mm skruvar.

Vi använder samma dimension på de två brädor som utgör varje ben, även om benet då blir bredare på ena sidan.

1 Vi börjar med att sätta ihop de fyra benen av åtta benbrädor A. Här spikar vi ihop delarna med 35 x 1,8 mm dyckertar. Brädorna (eller listerna) spikas ihop kant mot kant.

2 Benen spänns ihop två och två med gavellister C emellan. För att hålla rätt avstånd (10 mm) mellan listerna sticker vi ner ett par avståndslister X mellan listerna medan vi spikar fast dem.

4 Lådan vänds och de sista sidolisterna B spikas fast på gavlarna på den andra sidan.

5 Längst ner på insidan spikar vi fast ett par stödlister E. De har till uppgift att bära botten och ska placeras i nivå med underkanten på sidorna.

6 Botten av brädor D spikas fast på stödlister E. Vi fördelar dem för att det ska bli lika mycket luft mellan brädorna.

DETTA HAR ANVÄNTS

En låg blomlåda

22 x 45 mm hyvade lister:

- 8 benlister (A) à 40 cm
- 12 sidolister (B) à 76 cm
- 12 gavellister (C) à 25 cm

22 x 95 mm hyvlat trä:

- 9 bottenbrädor (D) à 25 cm

22 x 22 mm hyvlat trä:

- 2 stödlister (E) à 72 cm

Dessutom:

- 40 x 1,8 mm dyckertar • 35 x 1,8 mm dyckertar • Heltäckande utelasyr eller färg • Grundolja • Plastfolie • Häftklammer

En hög blomlåda

22 x 95 mm hyvlat trä:

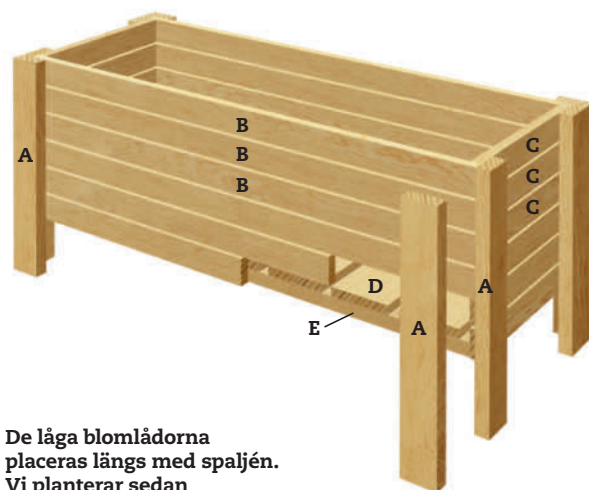
- 8 benbrädor (F) à 70 cm
- 6 sidobrädor (G) à 76 cm
- 12 gavelbrädor och bottenbrädor (H) à 72 cm

22 x 22 mm hyvlat trä:

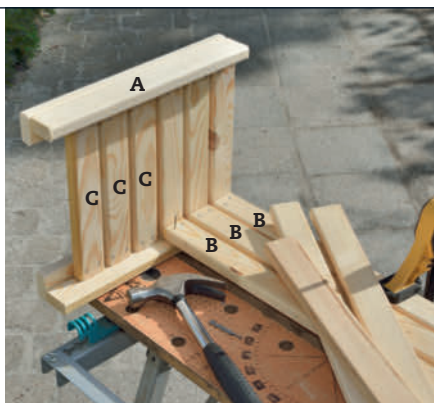
- 2 stödlister (J) à 72 cm

Dessutom:

- 55 x 2,5 mm dyckertar • 4,0 x 40 mm skruvar • Heltäckande utelasyr • Grundolja • Plastfolie • Häftklammer

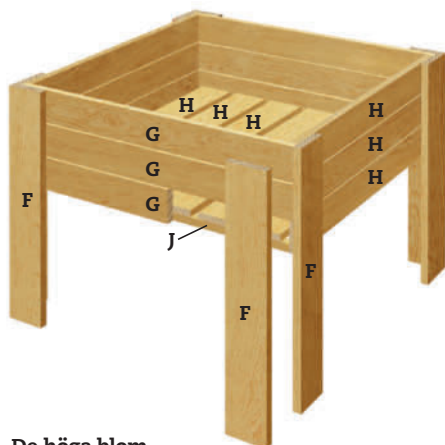
De låga blomlådorna placeras längs med spaljén. Vi planterar sedan klättrväxter och fleråriga blommor i dem för att de ska klättra på de fina bågarna i spaljén.

3 Nu fäster vi de långa sidolisterna **B** mellan gavlarna med 35 x 1,8 mm dyckertar. Även nu är det praktiskt med avståndslisterna **X**, men det går också bra att justera in listerna efter gavellisterna **C**.

7 Blomlådorna kläs invändigt med plast. Det går rätt snabbt för vi fäster den med häftpistol och klammer på sidorna. Vi sticker några hål i botten för att överskottsvatten ska kunna rinna undan och inte dränka växterna.

De höga blomlådorna ställer vi inuti vårt mysiga uterum och planterar kryddväxter i dem.

De låga blomlådorna snickras av smala lister. Dem ställer vi längs spaljén medan de höga blomlådorna ställs inuti uterummet. De har en lagom höjd för enkel odling av kryddväxter.